

مدیریت علم

(سخن مدیر مسئول)

از باب علم نبی ﷺ، امیرالمؤمنین علی ؑ، منقول است که فرمود: «العالم سلطانٌ من وجدته صال و من لم يجدته صیل علیه» (ابن ابی الحدید، ج ۲۰، ص ۳۱۹). اما این کدام علم است که منجر به اقتدار انسان در زندگی است؟ و زیر بنای نقشه علمی هر فرد، شامل چه مشخصاتی است؟

امیر کلام ؑ می‌فرماید: «الزَّمُ الْعِلْمُ بِكَ [لَكَ] مَا دَلَّكَ عَلَى صَلَاحِ دِينِكَ وَ أَبَانَ لَكَ عَنْ فُسَادِهِ» (آمدی، ۴۶) یعنی: لازم‌ترین علم برای انسان، آن است که بر درستی دینش راه نماید و فساد و تباهی را برایش روشن کند.

حقایق عالم هستی بسیار است از این رو، برای علم نمی‌توان مرزی در نظر گرفت؛ «الْعِلْمُ كَنْزٌ عَظِيمٌ لَا يَفْنَى» (همو، ص ۴۲). تردیدی نیست که علم، گنجی تمام ناشدنی است اما باید در کسب آن در زندگی، مدیریتی کارآمد داشت چه اینکه علوم بیش از آن است که بتوان به آن احاطه داشت و تمام آن را فراگرفت، پس بایسته است از هر علمی نیکوترین آن فراگرفته شود: «الْعِلْمُ أَكْثَرُ مِنْ أَنْ يَحَاطَ بِهِ فُحْدُوا مِنْ كُلِّ عِلْمٍ أَحْسَنُهُ» (همو، ص ۴۶).

در کسب دانش، توجه به این نکته ضروری است که علم، یاد گرفتن گزاره‌های علمی و حفظ کردن آن نیست بلکه این فهم و درک مطلب است که آدمی را به رشد و تعالی می‌رساند، چه بسیار انسان‌هایی که اهتمام آنان فقط حفظ

احسان پوراسماعیل
دکتری علوم قرآن و حدیث
info@ehsanpouresmaeil.com

آیات و روایات است، اما از وجدان معارف و حیانی محروم هستند، در حالی که دریافت معانی علم صحیح، ضامن حیات علمی فرد و جامعه است، چه اینکه «الْفَهْمُ آيَةُ الْعِلْمِ» (همو، ص ۶۰).

وقتی علم فهمیده شد، چراغ راه دانشور می‌گردد و اینجا است که باید کاربرد آن در زندگی نمایان شود، «الْعِلْمُ يَرْشِدُكَ وَ الْعَمَلُ يَبْلُغُ بِكَ الْغَايَةَ» (همو، ص ۴۵) یعنی: علم، تو را راه می‌نماید و عمل، تو را به منتهای مطلب می‌رساند؛ آری این علم است که انسان را عالم و او را ماندگار می‌کند «الْعَالِمُ حَيٌّ وَ انْ كَانَ مَيِّتاً» (همو، ص ۴۷) یعنی: عالم زنده است، اگرچه مرده باشد.

در نتیجه از منظر دین، انسان مؤمن چهار نوع مدیریت علم را باید در زندگی لحاظ بدارد:

۱. همواره زمانی را برای کسب دانش قرار دهد.
  ۲. کوشش همیشگی وی کسب دانش صحیح باشد.
  ۳. به دنبال فهم و وجدان مطالب باشد.
  ۴. یافته‌های علمی خود را در زندگی به کار گیرد.
- چهارمین دفتر «دانش‌نامه علوم قرآن و حدیث» را به امید دستیابی به علم حقیقی به دلالت ولیّ زمان، امام عصر عجلت می‌گشاییم:
- «اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي قَلْبًا يُخْشَاكَ كَأَنَّهُ يَرَاكَ حَتَّى يَلْقَاكَ... وَ أَسْأَلُكَ ... عَزْفَانَ أَهْلِ الْعِلْمِ» (سیدبن طاووس، ج ۱، ص ۱۰۷).

منابع

۱. ابن أبي الحديد، عبد الحميد بن هبه الله، شرح نهج البلاغة لابن أبي الحديد، مصحح: محمد ابوالفضل ابراهيم، مكتبة آية الله المرعشي النجفي، قم: چاپ اول، ۱۴۰۴ ق.
۲. ابن طاووس، علي بن موسى، الإقبال بالأعمال الحسنة، مصحح: جواد قیومی اصفهانی، قم: چاپ اول، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶ ش.
۳. تمیمی آمدی، عبد الواحد بن محمد، تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، مصحح: مصطفی درایتی، قم: دفتر تبلیغات، چاپ اول، ۱۳۶۶ ش.